

Staviti ljude na prvo mjesto¹ Društvene pretpostavke povećavanja učinkovitosti u zaštiti i gospodarenju okolišem u Republici Hrvatskoj

Vladimir Lay

Institut za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

Sažetak

Povećavanje učinkovitosti zaštite i gospodarenja okolišem ovisi o socijalnim, kontekstualnim, odrednicama te o osobnim karakteristikama aktera u tim djelatnostima i načinima njihova djelovanja. U ovom članku ne razmatramo kontekstualne pretpostavke povećanja učinkovitosti (tip globalnih društvenih odnosa, postkomunističke transformacije tih odnosa i utjecaj na zaštitu okoliša, mijene političkog i gospodarskog sustava, promjene oblika vlasništva i sl.). Pažnja je usmjerena na razmatranje samih aktera zaštite i gospodarenja okolišem. Njih stavljamo u prvi plan, pa odatle i naslov članka »staviti ljude na prvo mjesto«.

Podaci pokazuju da kvaliteta okoliša u Hrvatskoj uglavnom stagnira ili nazaduje. Pozitivni trendovi kretanja ka kvalitetnijem okolišu, k dugoročnijem i mudrijem, »održivijem« odnosu prema bio-vrstama i biosferi, malobrojni su. Kritična točka daljnjeg razvoika zaštite okoliša i gospodarenja okolišem locirana je u značajnoj mjeri na području mijene i usavršavanja aktera i načina njihova djelovanja. U prilogu se razmatra stanje glavnih komponenti ljudskih sposobnosti aktera u zaštiti i gospodarenju okolišem (okolinom) u Republici Hrvatskoj. Sustavnih i egzaktnih empirijskih istraživanja na tu temu zasađa nema.

Spektar ljudskih karakteristika i sposobnosti obuhvaćen je terminom »ljudski resursi« (human resources) a sadrži: znanje, vrednote, svijest, interese, motivaciju, socijalnu energiju te način djelovanja. Učinkovitije gospodarenje okolišem u Republici Hrvatskoj teško će se postići bez postupnog ali stalnog razvijanja ljudskih resursa te utjecaja ovog razvoja na zaštitu i gospodarenje okolišem.

Ključne riječi: akteri zaštite i gospodarenja okolišem, gospodarenje okolišem, učinkovitost u zaštiti okoliša, zaštita okoliša

UVOD

U krugovima aktera koji djeluju na polju zaštite i gospodarenja okolišem u suvremenom svijetu postignuta je suglasnost da radi stvaranja pretpostavki za učinkovitije gospodarenje okolišem i zaživljavanja održivih oblika razvoja treba pripremati znanstvene osnove s područja prirodnih i društvenih znanosti.² Na tragu takve osnovne

1 Ovaj naslov je *de facto* citat dijela naslova knjige *Putting people first: sociological variables in rural development*, autora Michela M. Cernea, Oxford University Press and World Bank Publication, Oxford, 1991.

Smisao iskaza je jednostavan: ljudi, akteri — njihove karakteristike i kvaliteta načina djelovanja glavna su odrednica i izvoriste (resurs) uspješnosti i učinkovitosti na ovom polju djelatnosti.

2 Takve osnove obuhvaćaju npr.: bazu podataka o stanju eko-medija, prirodne baštine, okoliša i okoline u cjelini; bazu podataka o glavnim »okolinskim« akterima u pojedinim državama i regijama; scenarije, koncepte i solucije za rješavanje problema; informacijske i informatičke programe; operacionalizacije koncepata i solucija; ekspertize postojećih programa i njihovih učinaka i sl.

